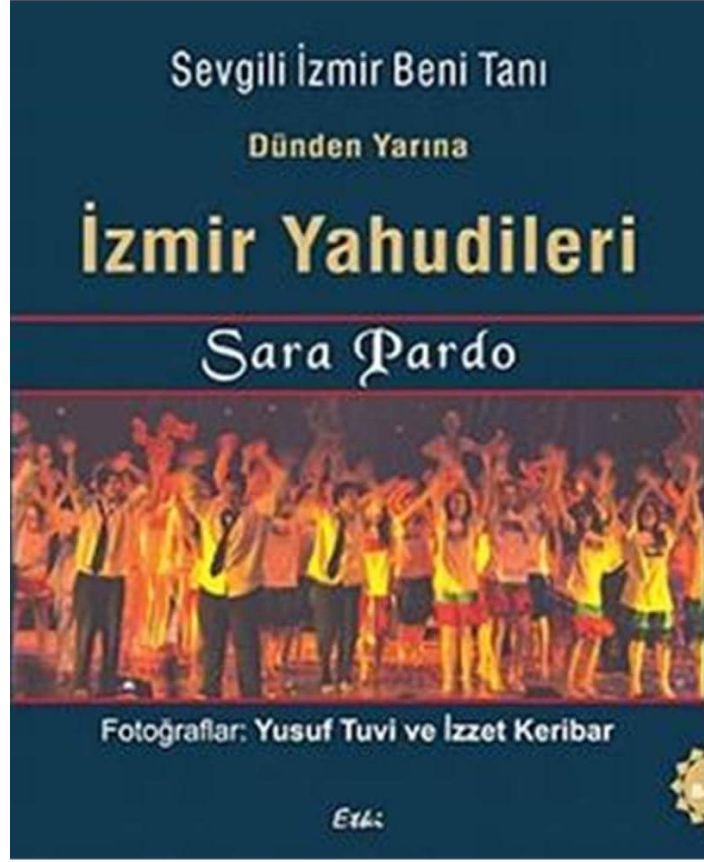

SEVGİLİ İZMİR BENİ TANİ
DÜNDEN YARINA
İZMİR YAHUDİLERİ

Sara Pardo
Etki Yayınları
1. Basım Kasım 2007
2. Basım Mart 2014

Yayın Yönetimi: Yusuf Altıntaş
Grafik-Tasarımı: Sarit Bonfil, Dr. Siren Bora, Gila Erbeş
Düzenleme: Hale Okçay ve Sonia Amado
Fotoğraflar: Yusuf Tuvi ve İzzet Keribar

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	10
I- YAHUDİLERİ TANIYALIM	17
A) Başlıca Yahudi Kültür Gruplarının Soy Ağacı	18
B) Yahudi Dillerinin Alt Bölümleri	19
C) Sefarad İspanyası ve Portekiz	20
D) Judeo Espanyol- Ladino Lisanı	25
E) Kutsal Kitaplar	26
F) Terimler, Semboller-Sözlük	28
II- İZMİR YAHUDİLERİNİN TARİHİ	32
A) Köklerinden Altın Devrine	32
1- Başlangıçta	32
2- Osmanlı Döneminde İzmir Yahudileri	33
3- İzmir Yahudi Cemaati Oluşuyor	33
B) 17. Yüzyıl - İzmir Yahudilerinin Altın Devri	34
1- Marranolar, Konversolar, Kripto Yahudileri, Frankos'lar	35
a- Livorno Leghorn	36
2- Sabetay Sevi	39
a- Sabetay Sevi Kimdir	39
b- Sabetay Sevi'nin Sarayda Sorgulanması	42
c- Sabetay Sevi Hareketinin Sebepleri	42
d- Sabetay Sevi Hareketinin Sonuçları	43
e- 17. ve 18. Yüzyıllarda İzmir'de Yaşam	44
C) 18. ve 19. Yüzyılların İzmir Yahudilerine Getirdikleri	45
1- 18. Yüzyıl ve Problemleri	45
2- 19. Yüzyıla Girerken	45

3- Alyans Okulları	47
4- Eğitimin Yahudi Toplumuna Etkisi	48
5- İzmir Yahudileri Arasında Bir Azınlık - Aşkenaz'lar	50
6- Sefarad Aşkenaz Anlaşmazlıkları	51
D) 19. Yüzyılın Sonunda Cumhuriyete Kadar	52
1- 19. Yüzyılın Sonu-20. Yüzyılın İlk Yıllarında İzmir'in Panoraması	53
2- Yeni Yerleşim Bölgesi- Güney Kıyı Şeridi	54
3- İzmir Limanı Yapılıyor	55
4- Karataş'a Doğru	55
5- Karataş ve Asansör	56
6- Göztepe Güzelyalıya Doğru	56
7- 1. Dünya Savaşında İzmir Yahudileri	57
8- Kurtuluş Savaşı ve İzmir Yahudileri	57
9- Cumhuriyet Devri	59
10- 2. Dünya Savaşı ve Sonrası	60

III- İZMİR YAHUDİ KÜLTÜRÜNDEN BİR DEMET	65
A) Müzik	65
1- Yahudi Müziğinin Kökleri	65
2- İspanya'da Tasavvuf ve Müzik	66
3- İspanya'da Yahudi Müziği	66
4- Dini Müzik	66
5- Anadolu'da Türkler ve Müzik	67
6- Dini Türk Müziği- Cami, Tekke ve Dergahlar	67
7- Dini Olmayan Türk Sanat Müziği	67
8- Sefarad Yahudileri'nin Osmanlı'ya Gelişi ve Dini Müzik	67
9- Judeo Espanyol	69
10- İzmir'de Yetişmiş Büyük Yahudi Müzik Ustaları	71

B) Yahudi Halk Kültürünün Diğer Öğeleri	72
1- Atasözleri, Deyimler, Şiirler, Fıkralar	72
2- Oyunlar ve Tiyatro	73
3- El Sanatları	73
a- Kat'ı Kağıt Oyma Sanatı	73
b- Ketubalar-Evlilik Antlaşmaları	78
c- Kumaşlar ve İşlemeler	84
d- Halılar	87
e- Kutsal Gümüş Objeler	88

IV- İZMİR YAHUDİLERİNİN İLAHİYAT VE ENTELLEKTÜEL ÇALIŞMALARI	91
A) İzmir Yahudi Din Bilginlerinin Mirası - Kitaplar	93
B) Halk İçin Yazılmış Dini Eserler-Musar	94
C) İzmir Yahudi Cemaatinin En Önemli Din Bilginleri	95
D) Judeo Espanyol Edebiyatı ve Diğer Neşriyat	97

V- SOSYAL YAŞAM-DOĞUMDAN ÖLÜME	99
A) Adetler Törenler	99
B) Yahudi Bayramları	109
C) Giyim, Takı	113

VI- İZMİR YAHUDİLERİNİN YAŞAYAN KÜLTÜR MİRASI	116
A) Havralar-Sinagoglar	116
1- Havralar Hakkında Genel Bilgi ve Plan	116
a- Bet Amikdaş Zamanı	116
b- Yeni Bir Olgü- Toplu Dua	116
c- Havralar ve Sembolleri, Teva	117
d- Sefer Tora Nedir?	117
e- Ehal, Aron HaKodeş- Mihrap	118
f- Bet Midraş ve Asara Batlanim	119

2- İzmir Havraları	119
a- İzmir Havralarının Özellikleri	119
b- Ets Ha Haim Havrası	121
c- Portekiz Havrası	124
d- Şalom-Aydınlılar Havrası	127
e- Los Foresteros- Orahim Havrası	132
f- Algazi Havrası	134
g- La Sinyora-Giveret Havrası	140
h- Bikur Holim Havrası	148
ı- Hevra- Talmud Tora Havrası	153
i- Bet Hillel Havrası	155
j- Roş Ha Har Havrası	158
k- Mezaket Arabim Havrası	160
l- Bet İsrail Havrası	164
m- Şaar Aşamayim Havrası	173
n- Çeşme Dua Evi	175
B) Eski Cemaat Binası - Konsilyo Hahambaşılık Binası	175
C) Mezarlıklar	177
1- Bahribaba Mezarlığı	177
2- Gürçeşme-Kançeşme Mezarlığı	178
3- Bornova Mezarlığı	178
4- Kokluca Mezarlığı	178
D) Karataş Hastanesi ve Nekahathane - Yaşlılar Yurdu	179
E) Asansör Kulesi	183

VII- HER YÖNÜYLE BUGÜNKÜ İZMİR YAHUDİ CEMAATİNE TOPLU BAKIŞ	185
Yönetim, Kaşerut, Hahamlar ve Hazanlar	185
A) Resmi Kurumlar	191
1- İzmir Özel Karataş Hastanesi ve Nekahathane - Yaşlılar Yurdu Derneği	191
2- Hevra Kadişa Şel Kabarim - Kutsal Mezarlık Kurumu	193
3- Kültür Derneği	194
4- Fakir ve Öksüz Çocukları Okutma Derneği	201
B) Gönüllü Çalışan Yardım Kurumları	203
1- Ozer Dalim	203
2- Yahudi Kültür Mirasını, Kitap ve Kumaş İşlemelerini Koruma Gönüllüleri	203
3- Havraların Bakımı, Onarımı ve Korumasını Yapan Gönüllüler	205
4- İyi Niyet Gönüllüleri	205
5- Sunday Club	206
6- Mezarlıkların Düzenlenmesini Yapan Gönüllüler	210
7- Makabiyat Grubu - Spor Gönüllüleri	210
C) Onların da Öyküleri Var	211
SONUÇ	215
ARŞİV	216
KAYNAKLAR	216